

FOTO: CZECH TOURISM (BETLÉM V PŘÍBRAMĚ)

Betlémy a rekordy

Letos v listopadu byl v Mohelnici na Šumpersku překonán rekord v počtu trojrozměrných betlémů vystavených na jednom místě. Lidé z celé republiky jich sem přivezli 778. Překonali tak rekord z roku 2002 z Olomouce, kde se tehdy podařilo shromáždit 447 betlémů.

Nejstarší vystavený betlém byl z poloviny 19. století a zapůjčilo ho Muzeum Komenského v Přerově.

Rekordmankou v ruční výrobě betlémů je Miloslava Vašíčková z Třeštiny, která už 28 let vyrábí betlémy z keramiky. Pro mohelnickou výstavu jich sama vyrobila 42.

Nejmenší betlémy umí vyrábět Jarmila Brhlíková. V Muzeu rekordů v Pelhřimově mají její betlém, který se vešel do prázdné makovice. Figurky jsou zhotovené z perníkového těsta, které paní Brhlíková připravuje podle staročeského receptu ze žitné mouky. Nová verze betlému se dokonce vejde do skořápky od pistáciového oříšku.

Specialistou na obří betlémy je řezbář Jiří Halouzka, který sestavil betlém z padesáti figur v životní velikosti. Například Josef měří v jeho podání dva metry a slon, který je vyrobený ze dřeva dvou stromů, váží půl druhé tuny.

výpravčího. Mezi dary, které mu lidé přinášejí, najdete například velký klíč na utahování matic nebo okřídlené kolo. Nechybí ani tuplák piva či požeňná zelenou výpravkou – tedy „plácačkou“ výpravčího.

„Čaropis kolejnic objímá klubko zeměkoule a mašinky po nich jezdí už plných 160 let. Pokorně slouží lidstvu a posouvají svět dopředu. Stávají se spojovatelkami lidského sourozenství. Daktylem kol a doteky nárazníků podávaly druhdy zprávy o pokroku průmyslové revoluce. Ze století páry vjely do věku elektřiny, aby posléze zvěstovaly příchod nového tisíciletí a předaly štafetu budoucnosti informatiky. V té symbolické předávce je zvěstování o zrození nového věku,“ komentuje svůj betlém Josef Ladislav Jícha.

• Kdo by si chtěl betlém sestavit, může si obrázky jednotlivých postav stáhnout z této internetové adresy: <http://ct.upce.cz/ctb99/jicha.htm>

Za betlémy do bytů

Vpravdě unikátní jsou betlémy v Třešti na Vysočině. Abyste si je mohli prohlédnout, musíte zazvonit či zaklepat u mnoha zdejších stavení. Existuje zde totiž tradice rodinných betlémářů, kteří ten svůj betlém vystaví

po betlémy dlouhé šest metrů. Figurky vysoké deset až dvanáct centimetrů byly vyřezávány z lipového či olšového dřeva, omalovávány a lakovány. Dnes v Třešti vyřezává figurky asi deset amatérských řezbářů. Nejznámější z třeštských betlémů byl pohyblivý od Adolfa Bumbálka. Dnes už ale lze vidět jen zbytek unikátního díla – kovářnu s pracujícími kováři, kterou vystavuje ve svém betlému Bumbálkův vnuk. Mezi vánočními svátky je přístupno přímo v domácnostech na dvě desítky betlémů. Domy rodin, které betlémy vystavují, jsou pak označeny zelenou značkou. Betlémáři vás rádi přivítají, nejlépe v sobotu či neděli.

• Seznam rodin, které betlémy ukazují návštěvníkům od 25. prosince až do 2. února, najdete na internetových stránkách: www.farnosttrest.me.cz Historii řezbářství si můžete prohlédnout ve stálé expozici Muzea Vysočiny v zrekonstruovaném domu J. A. Schumpetra. K vidění je tam celoročně několik betlémů. www.trest.cz

Tradice betlémů

Asi tři roky před svým vstupem do nebe se svatý František z Assisi rozhodl, že oslaví Vánoce zvláštním způsobem. Pobýval tehdy v klášteře u městečka Greccio a požádal svého příznivce Jana Vellitu, aby opatřil do skalní poustevny v lese jesličky se senem. Tam také přivedli oslíka a volka. Ve svaté noci položili do jeslí i dítětko, lidé přicházeli s rozžatými pochodněmi a svícemi z celého okolí. Svatý František oděný jako jáhen zazpíval dojatým hlasem o narození Páně a pak kázal o málém, chudém králi, Božím Synáčkovi, který se pro nás stal chudým, aby nás učinil bohatými. Po této netradiční mši si lidé začali vyrábět betlémy podomácku sami.

FOTO: MĚSTO TŘEŠT

doma a lidé se k nim na něj chodí dívat. Lidové betlémářství se tu ujalo v 18. století. Původně tvorba kreslených a kolorovaných figurek postupně přecházela k náročnějšímu řezbářství. Po roce 1860 byly papírové figurky nahrazovány dřevěnými. Ze začátku tu byl zřejmý vliv třebičských papírových betlémů, později pak byly vzorem spíše dřevěné betlémy z Jihlavy. V domácnostech se stavělo na padesát dřevěných betlémů, od menších až

A přídavek nakonec...

V muzeu v Jindřichově Hradci je vystavený sedmnáct metrů dlouhý betlém mistra punčochářského cechu Tomáše Krýzy, ve kterém je umístěno 1398 figurek a předmětů. 133 postav lidí a zvířat se navíc pohybuje. Postavičky betlému jsou vysoké asi 16 cm a jsou celé ze dřeva, pouze hlavičky mají z plastické hmoty. ■

VÁCLAV TRACHTA